

Sociaal Beleid Participatie en Onderwijs

Aan de gemeenteraad

5 januari 2010
Gemeentestukken: 2010 - 283

Onderwerp: Visie en kaderstelling Integraal Accommodatiebeleid

1. Voorstel

Voorgesteld wordt in te stemmen met de visie en de kaderstelling Integraal Accommodatiebeleid door te kiezen voor de volgende drie sporen.

- a. IHP Basisonderwijs 2010-2014.
- b. Multifunctioneel gebruik van accommodaties.
- c. Voortgezet onderwijs.

2. Aanleiding

Op 3 september 2009 heeft de gemeenteraad besloten tot vaststelling van de Startnotitie IHP en Integraal Accommodatiebeleid. Uitgangspunt is een toekomstbestendig accommodatiebeleid op de gebieden van onderwijs en welzijn. De gemeenteraad heeft de wens uitgesproken om te komen tot een integraal accommodatiebeleid.

In dit voorstel wordt de startnotitie uitgewerkt en tegelijkertijd invulling gegeven aan wat over multifunctioneel accommodatiebeleid wordt aangegeven in het collegeprogramma 2006-2010 en het IHP 2006-2010. In het collegeprogramma wordt op dit onderdeel onder meer aangegeven dat scholen een nog belangrijkere functie in de wijk moeten krijgen, het brede school principe moet worden gestimuleerd en dat moet worden ingespeeld op de relatie onderwijs en sport. In het IHP 2006-2010 is vastgelegd dat in een volgende periode moet worden ingegaan op de veranderende functie van onderwijsgebouwen in de wijk, als gevolg van krimp.

Met betrokken partijen is in de afgelopen periode nagedacht over hoe dit kan worden vorm gegeven in beleid. In een gezamenlijke bijeenkomst op 11 november 2009 met scholen en andere betrokken partijen is een kader geschetst voor multifunctioneel accommodatiebeleid. De resultaten daarvan zijn in dit voorstel verwerkt en zijn teruggekoppeld met alle betrokkenen.

Dit voorstel betreft de visie en de kaderstelling gericht op het gebruik van multifunctionele accommodaties. Dat stimuleert dat samen met alle betrokkenen actief wordt gewerkt aan sociale samenhang, participatie en leefbaarheid in de wijk en voorziet in efficiënt gebruik en beheer van accommodaties, met een accent op verbreding van het functioneel gebruik van schoolgebouwen.

3. Aspecten

Gemeentelijke visie

De rol van de gemeente is sturing op beleid en beheer door het aanbrengen van samenhang van activiteiten op wijkniveau, met als uitgangspunten:

- efficiënte, multifunctionele, flexibele en goed exploiteerbare accommodaties, die geschikt (te maken) zijn voor gebruik door diverse doelgroepen;
- nieuwe gebouwen zijn altijd multifunctioneel en gericht op een breed aanbod;
- een zekere spreiding van accommodaties over het grondgebied van de gemeente, zodat een groter netwerk van accommodaties ontstaat.

Maatschappelijke voorzieningen vormen de spil van gemeentelijk beleid. Er zal een blijvend beroep worden gedaan op de gemeente ten aanzien van de realisering van accommodaties ten behoeve van (brede) scholen, sport- en welzijnsaccommodaties. In Ridderkerk is een uitgebreid netwerk van accommodaties aanwezig.

Maatschappelijke ontwikkelingen als individualisering, demografische ontwikkelingen (vergrijzing en ontgroening), toegenomen mobiliteit en ook wetgeving als de Wmo hebben effecten op de vraag naar accommodaties en vragen om andere manieren van planning en beheren.

Bij het zoeken naar kaderstelling is aansluiting gezocht bij bestaand beleid zoals Structuurvisie, bestemmingsplannen en beleidsnota's en deze documenten vormen daarmee tevens de kaderstelling.

Een nieuw instrument is de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Met de LEA beogen de gemeente, de schoolbesturen en andere partners meer in samenwerking te komen tot afspraken over het onderwijs- en jeugdbeleid. De structuur van de LEA is zo ingericht dat partners samenwerken in een netwerk met het doel leerlingen optimale kansen te bieden en specifieke problemen op te lossen. Accommodaties kunnen onderdeel zijn van de oplossingen.

Het onderwijsveld is een belangrijke partij in de besluitvorming over integraal accommodatiebeleid. Tot nu toe bestaat het overleg met scholen vanuit de benadering dat de gemeente verantwoordelijk is voor de huisvesting en de school voor het onderwijs. De nieuwe benadering is, dat naast de formele verplichting die de gemeente heeft om de huisvestingsverordening toe te passen, daarbij ook de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor accommodatievraagstukken moet worden betrokken.

Accommodaties zijn tot nog toe op een traditionele wijze gerealiseerd en beheerd.

Er is een sterke behoefte aan een nieuw kader van waaruit vragen en initiatieven uit de diverse beleidsvelden kunnen worden getoetst. Sociaal is leidend, fysiek volgt.

Dat nieuwe kader is:

- In samenhang en in samenwerking optrekken met maatschappelijke organisaties, bewoners en gebruikers van accommodaties.
- Integrale ontwikkeling van accommodatiebeleid per gebied/wijk.
- De gemeente is regievoerder, de omvang van de regie wordt bepaald door de publieke verantwoordelijkheid die op dat moment van de gemeente wordt verwacht.

4. Aanpak/Uitvoering

De gemeentelijke visie vindt zijn uitvoering in de volgende drie sporen:

- Integraal Huisvestingsplan (IHP) Basisonderwijs 2010-2014.
- Multifunctioneel gebruik van accommodaties.
- Voortgezet onderwijs.

SPOOR 1 IHP Basisonderwijs 2010-2014/toepassing verordening

In dit spoor blijft de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs (vvho) onverkort van toepassing op de aanvragen onderwijshuisvesting en deze aanvragen worden voorgelegd aan het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO).

Uitvoering 2010-2014

Het programma onderwijshuisvesting 2010 is door het college vastgesteld, de middelen zijn beschikbaar gesteld bij de vaststelling van de begroting 2010. Over het programma huisvesting onderwijs 2010 bent u eerder geïnformeerd. Ter informatie treft u het huisvestingsprogramma 2010 als bijlage aan.

De schoolbesturen hebben hun huisvestingswensen geïnventariseerd voor de periode 2011-2014. Het initiatief voor het indienen van concrete aanvragen ligt bij de schoolbesturen. Dat betekent concreet in dit kader dat schoolbesturen jaarlijks vóór 1 februari voor het daaropvolgend jaar hun aanvragen indienen. Vervolgens vindt de beoordeling plaats of de behandeling van de aanvraag in het OOGO plaatsvindt of in de LEA.

SPOOR 2 Multifunctioneel gebruik van accommodaties

Het multifunctioneel gebruik van accommodaties wordt op het niveau van de wijk ingevuld en afgewogen, spoor 2 is daarmee vernieuwend in de kaderstelling.

LEA en Wijkontwikkelingsprogramma's

Nieuw is dat accommodatievragen een zogenaamde integraliteitstoets ondergaan. Dat houdt in dat de kamer "School en wijk" van de LEA bepaalt hoe een accommodatievraag wordt afgehandeld. Dat kan zijn directe doorgeleiding in spoor 1 naar het OOGO, omdat het alleen de toepassing van de vvho betreft.

Het kan ook zijn dat de kamer "School en wijk" deze aanvraag in behandeling neemt vanwege het multifunctionele aspect van de accommodatievraag. De kamer "School en wijk" zorgt er voor dat de accommodatievraag wordt behandeld volgens de kaders van de wijkontwikkelingsprogramma's en van de LEA.

Wijkontwikkelingsprogramma's (WOP) geven richting aan ontwikkelingen per wijk. In het WOP wordt de afweging gemaakt welke functies op welke plek en in welke accommodatie in de wijk worden gehuisvest.

Wij zien een duidelijke relatie van het accommodatiebeleid met de wijkontwikkelingsprogramma's. Met deze programma's wil de gemeente immers een bijdrage leveren om de kracht van de wijken te behouden en daar waar nodig verder te versterken. De gemeente kijkt steeds meer wijk- en gebiedsgericht naar de aanwezigheid en het realiseren van accommodaties die het voorzieningen-niveau kunnen versterken.

De gemeente voert een actief beleid om via wijkontwikkelingsprogramma's wijkgericht te werken, gericht op de samenhang van activiteiten. Schoolgebouwen kunnen als laagdrempelige voorzieningen daaraan bijdragen, daar komen immers veel mensen samen.

Wijkontwikkelingsprogramma's komen tot stand in samenwerking met partners (SenW is Stichting Sport en Welzijn en rechtsopvolger van SRS en Dynamiek), scholen, kinderopvang en andere partijen). De programma's worden elke vijf jaar geactualiseerd. Het kan zijn dat een accommodatievraag niet kan wachten tot die termijn van vijf jaar is verstreken. De bedoeling is dat dan wel een besluit over een accommodatievraag wordt genomen binnen de kaderstelling van het integraal accommodatiebeleid. In het daarop vast te stellen wijkontwikkelingsprogramma wordt dit definitief opgenomen.

Ten aanzien van wijkontwikkelingsprogramma's staan in 2010 gepland:

- de ontwikkeling van de brede school Bolnes als onderdeel van het WOP Bolnes;
- actualisering wijkontwikkelingsprogramma Drievliet/'t Zand.

De LEA kan hier invulling geven aan haar taak om de samenwerking tussen scholen en andere partners in een wijk te realiseren. Dat doet zij onder andere door uitvoering van de genoemde integraliteitstoets, vervolgens krijgt de samenwerking vorm binnen de LEA in de kamer "School en wijk".

De Stichting SenW wil een rol vervullen bij het aanbod van adequate accommodaties ten behoeve van het sport- en bewegingsonderwijs, alsook bij de realisering van buurtsportlocaties en de uitbreiding van combinatiefuncties. Dit zijn bij uitstek de onderwerpen die op wijkniveau worden afgewogen en worden ingevuld via de wijkontwikkelingsprogramma's en de LEA; uiteraard maken deze partners deel uit van de LEA.

Organisaties voor kinderopvang zijn belangrijke partners gebleken voor basisscholen. Scholen kregen via het IHP 2006-2010 kansen om kinderopvang in hun gebouw aan te bieden om zo de leegstand te benutten. Een aantal scholen heeft al geprofiteerd van deze mogelijkheid. Ook hier geldt dat rekening moet worden gehouden met een zekere spreiding over het grondgebied van de gemeente. Afweging en invulling vinden ook hier plaats via de LEA en de wijkontwikkelingsprogramma's.

Woningcorporatie Woonvisie is naast verhuurder ook actief op het gebied van accommodatiebeleid en is eigenaar van zorgcentra Reijerheem en de Riederborgh. Woonvisie heeft aangegeven in bepaalde situaties (soms tijdelijke) oplossingen te kunnen bieden als vastgoedondernemer. Er zijn nog andere partijen die een positie kunnen innemen bij het realiseren van multifunctionele accommodaties. Naast de woningcorporatie moet bijvoorbeeld worden gedacht aan ontwikkelaars en zorginstellingen. De zorginstellingen spelen vooral een rol bij de uitvoering van de Wet maatschappelijke ontwikkeling (Wmo)

Schoolbesturen richten zich steeds meer op hun omgeving en zien het belang van samenhang met activiteiten op het gebied van onderwijs, sport en welzijn. Het onderwijs is voor hen vaak het vertrekpunt, omdat daar beslissingen worden gevraagd als gevolg van krimp en groei. Scholen hebben aangegeven betrokken te willen zijn bij de besluitvorming over de verbreding van de functie van de schoolgebouwen op wijkniveau en hun huisvesting te verbinden aan activiteiten op de gebieden van onderwijs, sport en welzijn.

Schoolbesturen relateren daarom hun accommodatievragen aan de huisvestingsvragen van andere maatschappelijke activiteiten en aan het beleid brede school. Ook hier vinden de aanvragen hun weg via de LEA en de wijkontwikkelingsprogramma's.

Basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs geven op die manier eveneens uitdrukking aan hun gezamenlijke ambities te weten:

- de school te zien als een verbindende schakel naar de maatschappij;

- de school wil partner zijn in de wijk;
- er wordt gewerkt vanuit een integrale kijk op accommodatiebeleid.

In 2009 is het initiatief Brede school in Bolnes gestart en in 2010 verder uitgewerkt. De openbare basisschool De Bosweide en de christelijke basisschool De Fontein zullen nu samen met andere partners in de wijk tot planvorming moeten komen om bouw in 2011 te kunnen realiseren.

Bouwkundige maatregelen worden opgelost via spoor 1 door toepassing van de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs (vvho).

Het college heeft voor het derde Brede School initiatief de keuze gemaakt voor de wijk Oost. Begin 2010 worden concrete stappen gezet in het uitwerken van de plannen. Die plannen moeten zowel aansluiten bij het vastgestelde beleid Brede School als afweging en invulling krijgen bij het desbetreffende ontwikkelingsprogramma en de LEA.

In de Structuurvisie wordt gekozen voor kwaliteit van een aantrekkelijke, duurzame, leefbare en veilige leefomgeving. De uitdaging is om te zorgen dat in de wijken het juiste aanbod is van onderwijs, sport en welzijn. Elke wijk heeft een wijkpaspoort, dat fungeert als indicatief beeld van een mogelijke toekomst voor de wijken. Deze paspoorten vormen de basis voor allerlei uitwerkingen en samenwerkingsovereenkomsten. Op het niveau van de wijk worden koppelingen gemaakt met de bestaande en de toekomstige voorzieningen. In de Structuurvisie wordt als voorbeeld genoemd de combinatie van voortgezet onderwijs en sport in de wijk West.

Hiermee wordt tegelijkertijd invulling gegeven aan twee uitdagingen genoemd in de Structuurvisie, te weten: zorgen voor voldoende voorzieningen en versterking van de sociale samenhang in wijken en buurten. De ambities, verwoord in de Structuurvisie, vinden eveneens hun uitwerking via de invulling van de wijkontwikkelingsprogramma's en de LEA.

SPOOR 3 Voortgezet onderwijs

De accommodatieaanvragen van het voortgezet onderwijs worden beoordeeld op de aanwezige meerwaarde voor de gemeente. Wij beoordelen op de verbreding van het onderwijsaanbod en de relaties van het onderwijs met het plaatselijk bedrijfsleven. Vraagstukken van deze aard worden behandeld in de kamer "Doorgaande ontwikkelingslijnen" van de LEA.

De Structuurvisie noemt in dit verband de realisering van een centrum met ruimte voor wonen, werken en leren (van vakschool naar MBO). Tevens wordt genoemd een uitbreiding van het voortgezet onderwijs met de bestaande en toekomstige sportvoorzieningen, met als voorbeeld de combinatie van voortgezet onderwijs en sport in de wijk West.

SenW sluit hierop aan met de vraag om aandacht te schenken aan een sportaanbod voor het voortgezet onderwijs op een adequaat sportpark.

Het voortgezet onderwijs is een gemeentebrede voorziening, waarvan de accommodaties minder geschikt zijn als functies voor een wijk. Aangezien beide scholen voor voortgezet onderwijs zijn gesitueerd nabij de omgeving van het traject tramplus, geeft dit aanleiding om hun accommodatievragen vanuit dat traject te behandelen. Voor het beoordelen van aanvragen is de vvho eveneens van toepassing.

Zowel het Gemini College als het Farelcollege hebben aangegeven ieder een eigen ontwikkeling voor ogen te hebben en daarnaast zien beide scholen wel degelijk mogelijkheden voor samenwerking, vooral op het gebied van het praktijkgericht onderwijs (VMBO).

Het Farelcollege heeft een document aangekondigd, waarin de visie wordt uitgewerkt ten aanzien van het campusmodel.

Het Gemini College verwacht in de periode tot 2014 flinke investeringen op het gebied van onderhoud en vraagt een uitspraak over nieuwbouw, bij voorkeur in de nabijheid van het Farelcollege om zo de beoogde samenwerking fysiek te kunnen realiseren. Het initiatief voor het realiseren van bepaalde ontwikkelingen ligt bij de besturen van het voortgezet onderwijs, waarbij samenwerking met vastgoedpartners (o.a. Woonvisie) tot de reële mogelijkheden moet worden gerekend.

Hoewel dat minder het geval zal zijn dan bij het basisonderwijs, kunnen accommodatievragen vanuit het voortgezet onderwijs ook onderdeel zijn van de invulling van wijkontwikkelingsprogramma's.

5. Kosten/Opbrengsten/Dekking

Realiseren van integraal accommodatiebeleid moet leiden tot meer samenhang van investeren en exploiteren. Er gaat veel geld naar de bestaande accommodaties voor onderwijs, sport en welzijn, waarvoor verschillende regels en afspraken gelden. Dat betekent dat de middelen voor deze terreinen niet vanzelfsprekend uitwisselbaar zijn.

Huidige en toekomstige investeringen moeten zichtbaar worden gemaakt. Dan kan ook de keuze worden gemaakt om met andere partners te investeren en te exploiteren (coöperatie, ontwikkelaar enzovoorts). Wij zijn van mening dat de gezamenlijke verantwoordelijkheid bij een gedeelde visie op integraal accommodatiebeleid ook tot uitdrukking moet komen in de financiële betrokkenheid van alle partners.

Financiële aspecten per spoor:

Spoor 1: toepassing van de vvho en opgenomen in het jaarlijks huisvestingsprogramma, gedekt in de meerjarenbegroting

Spoor 2: bij de vaststelling per wijkontwikkelingsprogramma of separaat

Spoor 3: separate besluitvorming

De hiermee gemoeide investeringen worden jaarlijks aan de gemeenteraad voorgelegd als onderdeel van de jaarlijkse begrotingsbehandeling.

Het college van burgemeester en wethouders van Ridderkerk,
de secretaris, de burgemeester,